

Alþingi
Erindi nr. P 128/616
komudagur 10.12.2002

10. desember 2002

Samantekt Tryggingastofnunar ríkisins á áhrifum tekna á bótaflokkna unnin að beiðni heilbrigðis- og trygginganefndar Alþingis

Í framhaldi af fundi heilbrigðis- og trygginganefndar með fulltrúum TR óskaði nefndin eftir gögnum sem sýndu áhrif tekna á fjárhæð bóta. TR hefur tekið saman nokkur dæmi til skýringar.

TR vill taka fram að áhrif tekjutenginga á bætur almannatrygginga er ekki nýmæli og lýsa meðfylgjandi dæmi uppbyggingu bótakerfisins almennt en snúa ekki sérstaklega að þeim breytingum sem fyrirhugaðar eru um næstu áramót. Stofnuninni þykir hins vegar ástæða til þess að vekja almennt athygli nefndarmanna á uppbyggingu og flækjustigi kerfisins hvað þetta varðar.

Helstu niðurstöður

Í meðfylgjandi skjali "Dæmi um tekjuskerðingarhlutfall" eru tilbúin dæmi sem sýna áhrif tekna á bætur annars vegar ellilífeyrisþega og hins vegar örorkulífeyrisþega sem eru með tekjur á bilinu 39.000 – 40.000 kr. á mánuði. Helstu niðurstöður í því skjali koma fram í eftirfarandi töflum:

Heildartekjur ellilífeyrisþeganna JJ og KK verða því eins og hér segir:

Tafla 2

	JJ	KK	Mismunur
Lífeyrissjóðstekjur	39.000	40.000	1.000
Ellilífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	37.934	37.484	-450
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	114.974	115.074	100

Ofangreint sýnir því að á tekjubilinu 39.000 – 40.000 kr. veldur 1000 kr hækkun í lífeyristekjum 900 kr. bótalækkun (450+450). Nettóáhrif 1000 kr. tekjuaukningar eru því 100 kr. hækkun á tekjum (1000-450-450). Í þessu er ekki tekið tillit til áhrifa skatta.

JJ og KK eru örorkulífeyrisþegar og með lífeyrissjóðstekjur.

Tafla 3

	JJ	KK	Mismunur
Lífeyrissjóðstekjur	39.000	40.000	1.000
Örorkulífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	39.480	39.030	-450
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	116.520	116.620	100

Viðbótartekjur úr lífeyrissjóði um. 1000 kr. leiða til 900 kr. skerðingu á bótum á þessu tekjubili (450+450). Nettóáhrif eru 100 kr. viðbótartekjur(1000-450-450). Ekki er tekið tillit til áhrifa skatta í þessu sambandi.

JJ og KK eru örorkulífeyrisþegar og með launatekjur

Tafla 4

	JJ	KK	Mismunur
Launatekjur	39.000	40.000	1.000
Örorkulífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	39.493	39.493	0
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	116.533	117.083	550

Viðbótarlaunatekjur um kr. 1000 leiða til 450 kr. lækkunar á bótum á þessu tekjubili. Nettóáhrif eru 550 kr. viðbótartekjur (1000-450). Ekki er tekið tillit til áhrifa skatta í þessu sambandi.

Önnur gögn

Einnig er meðfylgjandi yfirlit sem sýnir mismunandi skerðingarhlutföll bóta m.v. mismunandi tekjubil og tekjutegundir. Yfirlitið sýnir þannig flokka bótaþega, tegundir tekna og þau skerðingarhlutföll sem eru virk á viðkomandi tekjubili. Merkingin "X" sýnir hvaða bótaflokkur það er sem veldur skerðingu. T.d. má lesa það út úr yfirlitinu fyrir ellilífeyrisþega að á tekjubilinu 37.743 – 40.000 kr. verður um að ræða lækkun á bótum sem nemur 90% af viðbótartekjum og það er tekjutrygging og tekjutryggingarauki sem eru að valda skerðingunni (sem er í samræmi við niðurstöður úr töflu 2).

Virðingarfyllst

f.h. Tryggingastofnunar ríkisins

Ágúst Þór Sigurðsson

Ragnar M. Gunnarsson

Sigurður M. Grétarsson

Tekjur eru annaðhvort launatekjur eða lífeyrissjóðstekjur og ekki um neinar aðrar tekjur að ræða.

Ellilífeyrisþegar með lífeyrissjóðstekjur					
Lífeyrissjóðstekjur frá	0	37.743	40.001	117.618	123.299
Lífeyrissjóðstekjur til	37.742	40.000	117.617	123.298	186.383
Skerðingarhlutfall bótaflokka	45,00%	90,00%	65,36%	65,36%	0,00%
Bótaflokkar í skerðingu					
Ellilífeyrir					
Tekjutrygging		X	X	X	
Tekjutryggingarauki	X	X			
Heimilisuppbót			X	X	

Ellilífeyrisþegar með launatekjur					
Launatekjur frá	0	37.743	40.001	117.618	123.299
Launatekjur til	37.742	40.000	117.617	123.298	186.383
Skerðingarhlutfall bótaflokka	45,00%	90,00%	65,36%	95,36%	30,00%
Bótaflokkar í skerðingu					
Ellilífeyrir				X	X
Tekjutrygging		X	X	X	
Tekjutryggingarauki	X	X			
Heimilisuppbót			X	X	

Örorkulífeyrisþegar með lífeyrissjóðstekjur					
Lífeyrissjóðstekjur frá	0	38.972	40.001	119.855	126.734
Lífeyrissjóðstekjur til	38.971	40.000	119.854	126.733	202.374
Skerðingarhlutfall bótaflokka	45,00%	90,00%	64,55%	64,55%	0,00%
Bótaflokkar í skerðingu					
Örorkulífeyrir					
Tekjutrygging		X	X	X	
Tekjutryggingarauki	X	X			
Heimilisuppbót			X		

Örorkulífeyrisþegar með launatekjur					
Launatekjur frá	0	40.001	64.953	119.855	199.758
Launatekjur til	40.000	64.952	119.854	199.757	202.374
Skerðingarhlutfall bótaflokka	45,00%	0,00%	38,73%	63,73%	25,00%
Bótaflokkar í skerðingu					
Örorkulífeyrir				X	X
Tekjutrygging			X	X	
Tekjutryggingarauki	X				
Heimilisuppbót			X	X	

Dæmi um tekjuskerðingarhlutfall

Dæmi um tekjuskerðingarhlutfall eftir 1. janúar 2003 að óbreyttum reglum. Dæmin varða bæði ellilífeyrisþega og örorkulífeyrisþega.

Eftirfarandi forsendur liggja til grundvallar:

- Um er að ræða einstaklinga sem eru með heimilisuppbót
- Ellilífeyrisþegi er með tekjur á bilinu 37.742 og 40.000 kr. á mánuði.
- Örorkulífeyrisþegi er með tekjur á en á bilinu 38.971 og 40.000 kr. á mánuði.

Tekjutryggingarauki einhleypings verður 18.000 kr. á mánuði í janúar 2003 og skerðist hann um 45% af tekjum frá fyrstu krónu.

Tekjutrygging einhleyps ellilífeyrisþega verður 38.500 kr. á mánuði í janúar 2003 og skerðist hún um 45% af tekjum umfram 37.742 kr. á mánuði.

Áhrif á ellilífeyrisþega

Til að skýra það hvernig samanlagt skerðingarhlutfall þessara beggja bótaflokka virkar á umræddu tekjubili þá er hér tekið tilbúið dæmi af tveimur einhleypum lífeyrisþegum.

Þeir eru JJ sem er með 39.000 kr. tekjur á mánuði og KK sem er með 40.000 kr. í tekjur á mánuði. Hvað ellilífeyrisþega varðar þá skiptir ekki máli hvort þessar tekur eru launatekjur eða lífeyristekjur.

Báðir fá þeir JJ og KK með óskertan ellilífeyri eða 20.630 kr. á mánuði, enda tekjur þeirra langt undir frítekjumörkum hans.

Þeir eru einnig báðir með óskerta heimilisuppbót eða 16.960 kr. á mánuði enda frítekjumörk 40.000 kr. á mánuði.

Aðrar bótagreiðslur JJ eru eins og eins og hér segir:

Tekjutryggingarauki:

Tekjuskerðing = $39.000 \times 0,45 = 17.550$ kr. á mánuði.

Bótagreiðsla = $18.000 - 17.550 = 450$ kr. á mánuði.

Tekjutrygging:

Tekjuskerðing = $(39.000 - 37.742) \times 0,45 = 566$ kr. á mánuði.

Bótagreiðsla = $38.500 - 566 = 37.934$ kr. á mánuði.

Aðrar bótagreiðslur KK eru eins og eins og hér segir:

Tekjutryggingarauki:

Tekjuskerðing = $40.000 \times 0,45 = 18.000$ kr. á mánuði.

Bótagreiðsla = $18.000 - 18.000 = 0$ kr. á mánuði.

Tekjutrygging:

Tekjuskerðing = $(40.000 - 37.742) \times 0,45 = 1.016$ kr. á mánuði.

Bótageiðsla = 38.500 – 1.016 = 37.484 kr. á mánuði.

Samanburður á mánaðarlegum bótagreiðslum JJ og KK er því eins og hér segir.

Tafla 1

	JJ	KK	Mismunur
Ellilífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	37.934	37.484	-450
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	75.974	75.074	-900

Eins og sést á þessum samanburði munar 900 kr. á mánuði á samanlögðum bótagreiðslum JJ og KK og stafar sá mismunur einungis af 1.000 kr. mismun tekna á mánuði.

Heildartekjur þeirra verða því eins og hér segir:

Tafla 2

	JJ	KK	Mismunur
Lífeyrissjóðstekjur	39.000	40.000	1.000
Ellilífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	37.934	37.484	-450
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	114.974	115.074	100

Ofangreint sýnir því að á tekjubílinu 39.000 – 40.000 veldur 1000 kr hækkun í tekjum 900 kr. bótalækkun. Nettóáhrif 1000 kr. tekjuaukningar eru því kr. 100 hækkun á tekjum. Í þessu er ekki tekið tillit til áhrifa skatta.

Áhrif á örorkulífeyrisþega

Gefum okkur að JJ og KK séu örorkulífeyrisþegar Hjá örorkulífeyrisþegum skiptir máli hvort tekjur eru launatekjur eða lífeyrissjóðstekjur vegna mismunandi vægis þeirra við bótaútreikning. Verða því dæmin rakin m.v. mismunandi forsendur.

JJ og KK eru örorkulífeyrisþegar og með lífeyrissjóðstekjur.

Tafla 3

	JJ	KK	Mismunur
Lífeyrissjóðstekjur	39.000	40.000	1.000
Örorkulífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	39.480	39.030	-450
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	116.520	116.620	100

Viðbótartekjur úr lífeyrissjóði um kr. 1000 leiða til 900 kr. skerðingu á bótum á þessu tekjubíli. Nettóáhrif eru 100 kr. viðbótartekjur. Ekki er tekið tillit til áhrifa skatta í þessu sambandi.

Dæmið lítur öðruvísi út ef örorkulífeyrisþegar eru með launatekjur vegna þess að launatekjur örorkulífeyrisþega hafa aðeins 60% vægi gagnvar tekjutryggingu og heimilisuppbót en með 100% vægi gagnvart tekjutryggingarauka. Viðmiðunartekjur

þeirra gagnvart tekjutryggingu og heimilisuppbót eru því aðeins 23.400 kr. hjá JJ og 24.000 hjá KK. Svona lítur það dæmi út.

JJ og KK eru örorkulífeyrisþegar og með launatekjur

Tafla 4

	JJ	KK	Mismunur
Launatekjur	39.000	40.000	1.000
Örorkulífeyrir	20.630	20.630	0
Tekjutryggingarauki	450	0	-450
Tekjutrygging	39.493	39.493	0
Heimilisuppbót	16.960	16.960	0
Samtals	116.533	117.083	550

Viðbótarlaunatekjur um kr. 1000 leiða til 450 kr. lækkunar á bótum á þessu tekjubili. Nettóáhrif eru 550 kr. viðbótartekjur (1000-450). Ekki er tekið tillit til áhrifa skatta í þessu sambandi.